

معاون فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت در پاسخ به «فرهیختگان»:

یک هفتادم سرانه ۷۰ میلیونی غذا، خرج فرهنگ نمی‌شود

فرهیختگان

دانشگاه

شنبه ۲۱ بهمن ۱۴۰۲ | شماره ۶۶۲۷ | WWW.FDN.IR

فاز نهایی دستیار هوش مصنوعی وزارت صمت بهار ۱۴۰۵ به بهره‌برداری خواهد رسید

پای «هوما» به قیمت‌گذاری باز می‌شود؟



فاز نهایی دستیار هوش مصنوعی وزارت صمت بهار ۱۴۰۵ به بهره‌برداری خواهد رسید

پای «هوما» به قیمت‌گذاری باز می‌شود؟

پریا ناصری

خبرنگار گروه دانشگاه

ماجرای طراحی دستیار هوش مصنوعی برای وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی کشور از آذرماه ۱۴۰۳ آغاز شد؛ زمانی که معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان رئیس‌جمهور، در راستای تقویت نقش دانشگاه‌ها در پروژه‌های جدی و عملیاتی، دانشگاه‌ها را مأمور کرد تا فراتر از فعالیت‌های نظری، دانش تخصصی خود را در قالب پروژه‌های واقعی و با مقیاس ملی به کار گیرند. هدف کلان این پروژه، توسعه بومی قابلیت‌های هوش مصنوعی در چهارچوبی امن و کنترل‌شده است؛ جایی که نحوه استفاده از داده‌ها، محل پردازش و سطح دسترسی‌ها به‌صورت شفاف و قابل مدیریت تعریف شده باشد.

البته در این مسیر، دانشگاه‌ها مأمور طراحی دستیار هوش مصنوعی برای وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی کلیدی شدند. پروپوزال‌ها در فرایندی مرحله‌به‌مرحله ارزیابی و بالایش شدند و تنها طرح‌هایی که از نظر کیفیت، نوآوری و قابلیت عملیاتی شدن برجسته بودند، به مرحله نهایی راه افتاد. پروپوزال دانشگاه صنعتی اصفهان جزء طرح‌های برگزیده و پس از تأیید معاونت علمی، مورد توجه ویژه وزارت صمت، معدن و تجارت قرار گرفت. به همین دلیل دستیار هوش مصنوعی هوما (هوش مصنوعی اصفهان) وزارت صمت با بودجه‌ای حدود ۱۵ میلیارد تومان و تیمی ۲۰ نفره شامل هفت عضو هیئت علمی، دانشجویان فارغ‌التحصیلان رشته مهندسی کامپیوتر، مراح‌ل توسعه و اجرایی خود را پیش می‌برد. به گفته علیرضا بصیری، مدیر پروژه، تمام بخش‌های اجرایی و توسعه‌ای توسط این تیم انجام شده است، اما در زمینه هدایت پروژه و رعایت ضوابط قانونی، تعامل مستمر با وزارت صمت برقرار و نیازمندی‌ها و بازخوردهای بهره‌بردار نهایی در فرایند توسعه لحاظ شده است. البته سامانه فعلاً در فاز دوم خود قرار دارد و پیش‌بینی می‌شود فاز نهایی و تکمیلی آن در بهار ۱۴۰۵ به بهره‌برداری برسد. این پروژه نه تنها گامی مهم در هوشمندسازی فرایندهای وزارتخانه‌های کلیدی کشور به شمار می‌رود، بلکه نمونه‌ای موفق از همکاری دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی در مسیر توسعه فناوری‌های نوین است.

کشف مغایرت‌ها قبل از تصویب مقررات

در فاز نخست راه‌اندازی سامانه، تمرکز اصلی بر گردآوری و به‌کارگیری قوانین و مقررات مرتبط با وزارت صمت قرار گرفته است. باتوجه‌به عمومی بودن بخش قابل توجهی از این‌ساده‌ها، به همین دلیل از قوانین مصوب کشور که توسط مجلس شورای اسلامی و سایر مراجع رسمی منتشر شده بهره گرفته‌اند و در کنار آن، آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های داخلی وزارت صمت نیز به سامانه افزوده شده است تا مجموعه‌ای کامل و جامع از اسناد قانونی مرتبط در اختیار کاربران قرار گیرد. بر همین اساس، سامانه این امکان را فراهم کرده تا کاربران بتوانند پرسش‌های خود را در حوزه قوانین مطرح و پاسخ‌های مرتبط را دریافت‌کنند و همچنین از قابلیت جست‌وجو در میان قوانین و مقررات برای دستیابی سریع به اطلاعات مورد نیاز بهره‌مند شوند. البته یکی از کارکردهای مهمی که سامانه در این مرحله دارد شناسایی تناقض‌ها

و مغایرت‌های احتمالی میان اسناد قانونی است؛ به‌گونه‌ای که هنگام تدوین پیش‌نویس یک آیین‌نامه در وزارتخانه، سامانه با تطبیق محتوای آن با قوانین بالادستی کشور، موارد مغایرت احتمالی را شناسایی کرده و به‌کاربر اعلام می‌کند. از طرفی این بازخوردها به تدوین‌کنندگان کمک می‌کند تا پیش از نهایی شدن آیین‌نامه، اشکالات موجود شناسایی و اصلاحات لازم در متن اعمال شود. با این حال، فعلاً این بخش از سامانه در دفتر حقوقی وزارت صمت، معدن و تجارت مورد استفاده قرار گرفته شده و مدیرکل حقوقی وزارتخانه نیز به‌عنوان یکی از کاربران اصلی آن فعالیت می‌کند.

هوش تجاری، راهی برای فهم آسان داده‌های پیچیده و تصمیم‌گیری سریع مدیران است

فاز دوم پروژه، تمرکز بر توسعه هوش تجاری بوده که شامل دو بخش ایستا و پویا است. هوش تجاری به‌شیوه‌ای کلاسیک مبتنی بر تحلیل داده‌های موجود در سازمان و ارائه داشبوردهای از پیش طراحی‌شده برای مدیران عمل می‌کند. مشکل اصلی این رویکرد، نیاز مدیران به مراجعه به چند سامانه و استخراج داده‌ها از پایگاه‌های مختلف است. در فاز دوم، ساختار به‌صورت حرفه‌ای تدوین شده که امکان ایجاد یک پایگاه داده مرجع در داخل وزارتخانه فراهم خواهد شد تا اطلاعات موجود در سامانه‌های مختلف در آن تجمیع شود. از طرفی برای بهره‌برداری از این پایگاه داده و استخراج اطلاعات و گزارش‌های مورد نیاز مسئولان مدیریتی، معمولاً لازم بوده کاربران دارای دانش فنی باشند. بااین حال، در سامانه امکانی در نظر گرفته شده است که علاوه بر استفاده از داشبوردهای ایستا، مدیر می‌تواند بتواند درخواست خود را به‌صورت صوتی یا متنی اعلام کند. از طرفی سامانه با توجه به داده‌های موجود، اطلاعات مرتبط را واکنشی کرده، پردازش‌های فنی لازم را انجام داده و در نهایت گزارش مورد نظر را به‌صورت جدولی در اختیار کاربر قرار خواهد داد. برای مثال، مدیر از طریق آن می‌تواند بپرسد که تعداد معادن هر استان چقدر است؟ و سامانه به‌طور خودکار جداول مرتبط را شناسایی، تحلیل و نتایج را در قالب جدول و نمودار ارائه می‌دهد. بر اساس آخرین گزارش‌ها، فاز دوم پروژه حدود ۷۰ درصد پیشرفت داشته است. بااین حال گلوگاه اصلی در حال حاضر مربوط به یک مجموعه داده محدود شده که از سوی وزارت صمت در اختیار تیم قرار گرفته شده است. این داده محدود امکان بررسی بلوغ سامانه را فراهم می‌کند و تیم توانسته با استفاده از آن، فرایند شناسایی، تحلیل و ارائه خروجی به کاربر را انجام دهد. بااین حال، چالش واقعی زمانی رخ می‌دهد که داده‌ها پیچیده‌تر و حجم آن‌ها بزرگ‌تر باشد. در چنین شرایطی، تحلیل داده‌ها و ارائه خروجی برای کاربر با دغدغه‌ها و مسائل جدیدی مواجه خواهد شد.

امنیت داده‌ها با پردازش داخلی تضمین می‌شود

علاوه بر بخش قوانین و هوش تجاری، فیچرهای دیگری نیز در سامانه در اختیار کاربران قرار داده شده است. این قابلیت‌ها در ابتدا توسط معاونت علمی به‌عنوان کارفرمای پروژه درخواست نشده اما برای

استفاده کاربردی توسط وزارت صمت از سوی تیم در سامانه گنجانده شده‌اند. یکی از این قابلیت‌ها، بخش خلاصه‌سازی متون است. در این بخش، کاربر می‌تواند سندی را به سامانه وارد کند و درخواست دهد که محتویات آن در دو پاراگراف خلاصه شود. این فیچر‌ها با هدف ایجاد لایه مدیریتی مستقل برای وزارتخانه طراحی شدند. از طرفی استفاده از چت‌بات‌های عمومی مانند Gemini یا GPT برای پردازش داده‌های حساس می‌تواند محرمانگی اطلاعات را به خطر بیندازد. در نتیجه، سامانه می‌تواند انجام این کارهای روزمره و دم‌دستی را به‌صورت داخلی و مستقل فراهم کند تا داده‌های مهم و محرمانه وزارتخانه از دسترس سیستم‌های عمومی خارج باشند.

سامانه‌ای که مرز زبان‌ها را می‌شکند

از سمت دیگر، معاونت علمی نگاه روشنی به توسعه این سامانه داشته است و دانشگاه صنعتی شریف را مأمور کرده تا سکوی هوش مصنوعی کشور را فراهم کند. البته به گفته علیرضا بصیری، مدیر پروژه این دستیار هوشمند، بخش‌های اجرایی و توسعه‌ای پروژه تا زمانی که دانشگاه شریف سرویس خود را ارائه نکرده، تیم پروژه از پلتفرم و کارت‌های گرافیک داخلی دانشگاه صنعتی اصفهان استفاده کرده‌اند، اما از زمانی که سرویس‌های دانشگاه شریف از مرداد یا شهریور ماه در اختیار تیم پروژه قرار گرفته شده، بستر اصلی سامانه روی سکوی شریف انجام شده است. بااین حال، سامانه‌را به‌گونه‌ای طراحی کرده‌اند که در صورت عدم دسترسی به سکوی شریف، به‌صورت خودکار به پلتفرم دانشگاه صنعتی اصفهان سوییچ شود. البته طبق صحبت‌های مدیر پروژه این دستیار هوشمند، بخش‌های اجرایی و توسعه‌ای پروژه در آینده، در وزارت صمت می‌توانند چند بستر پردازش را در سامانه پیکر بندی کنند تا در صورت قطع ارتباط با یک بستر، سامانه به‌طور خودکار به بستر بعدی سوییچ کند و فرایند پردازش بدون وقفه ادامه یابد. همچنین این سامانه امکان ترجمه نامه‌ها و متون بین‌المللی را نیز فراهم کرده و پس از قابلیت برای نزدیک به صد زبان دنیا در نظر گرفته شده است.

پاسخگویی به سؤالات کاربران بدون نیاز به پایگاه داده‌های قبلی

یکی دیگر از قابلیت‌های این دستیار هوش مصنوعی برای وزارت صمت، پرسش از داده‌های جدولی در سامانه است. به این معنا که اگر پایگاه داده‌های هوش تجاری از قبل با وزارتخانه هماهنگ و ارتباط برقرار کرده باشد، کاربران می‌توانند از آن داده‌ها سؤال پرسند. بااین حال، گاهی ممکن بوده مدیری بخواهد داده‌ای را بررسی کند که قبلاً در پایگاه داده وجود نداشته است. این داده می‌تواند یک فایل یا چند هزار ردیف باشد که توسط کاربر به سامانه وارد می‌شود و پس از ورود این فایل، سامانه آن را به‌صورت یک جدول بزرگ مدیریت کرده و کاربر می‌تواند پرسش‌های خود را روی این داده‌ها مطرح کند. فرایندی که کاربران را از وابستگی به پایگاه‌های داده قبلی بی‌نیاز می‌کند و امکان استفاده از فیچرهایی که پیش‌تر در سامانه معرفی شده بودند را روی داده‌های جدید نیز فراهم کرده و در نتیجه کاربر می‌تواند به‌راحتی پرسش‌های خود را بدون نیاز به

مخاطبان وزارتخانه در لحظه جواب می‌گیرند

البته یکی دیگر از قابلیت‌هایی که به دستور وزارت صمت در سامانه ایجاد شده این بوده که تیم خارج از اسکوپ اولیه، قابلیت پاسخ به سؤالات متداول یا FAQها را در سامانه فراهم کند. در داخل سازمان و میان کاربران خارجی، مانند فعالان تجاری که با وزارتخانه تعامل دارند، سؤالات پرتکراری وجود داشته که پاسخگویی به این سؤالات می‌تواند هزینه‌بر باشد و نیازمند حضور مداوم کارکنان برای ارائه پاسخ‌هاست. بااین حال سامانه در این بخش فیچری ارائه کرده که کاربران دارای دسترسی می‌توانند سؤال خود را وارد کنند. و از طرفی مدل به جست‌وجو در میان سؤالات متداول از قبل تعریف شده پرداخته و پاسخ مناسب را ارائه خواهد داد. همچنین، در مواردی که پاسخ دارای مرجع مشخصی است، سامانه این مرجع را نیز به کاربر نشان داده تا شفافیت و صحت پاسخ تضمین شود. به‌عنوان مثال، اگر کاربری سؤالی در باره قانون تجارت مطرح کند، سامانه پاسخ را همراه با مرجع قانونی ارائه می‌دهد تا کاربر مطمئن شود که خروجی مدل صرفاً تولید خود سامانه نبوده است. این قابلیت بخشی از فاز دوم پروژه بوده و تاکنون تیم پروژه مسیر قابل توجهی در اجرای آن طی کرده است.

داده‌ها آینده را پیش‌بینی می‌کنند

فاز نهایی سامانه به بحث تصمیم‌گیری اختصاص داده شده است. در این فاز، سامانه طوری طراحی شده که مدیر می‌تواند بتواند تحلیل‌های لازم از داده‌ها را دریافت کرده، خروجی‌ها را مشاهده کند و تصمیم‌گیری‌های خود را انجام دهد. در حوزه قوانین، این تصمیم‌گیری می‌تواند شامل بررسی آیین‌نامه‌ها باشد. به‌عنوان مثال، اگر وزارتخانه آیین‌نامه‌ای را تدوین کرده باشد، مدیر می‌تواند با کمک سامانه مطمئن شود که آیین‌نامه با قوانین بالادستی تناقض ندارد و تصمیم نهایی را اتخاذ کند. سامانه می‌تواند نکات و هشدارهای لازم را به مدیر ارائه کند تا فرایند تصمیم‌گیری بهبود یابد. در لایه تصمیم‌گیری مبتنی پسر داده نیز، خروجی‌های هوش تجاری در اختیار مدیر قرار می‌گیرد. به‌عنوان نمونه، در حوزه معادن، مدیر می‌تواند تحلیل کند که کدام استان ظرفیت بیشتری دارد و روی کدام استان باید تمرکز بیشتری شود. در حوزه تجارت نیز، سامانه این قابلیت را دارد که برای تصمیم‌گیری‌های مرتبط با قیمت‌گذاری کمک کند و اثرات احتمالی تغییرات را پیش‌بینی نماید. علاوه بر این، سامانه قابلیت پیش‌بینی پویا داشته و بر اساس روندهای موجود، مدل می‌تواند به‌صورت آنلاین تحلیل انجام دهد، روند آینده را حدس بزند و نتایج را در کمتر از یک دقیقه در اختیار مدیر قرار دهد. این ویژگی به تصمیم‌گیری سریع و دقیق مدیران کمک کرده و امکان برنامه‌ریزی و واکنش به شرایط متغیر را به شکل هوشمندانه فراهم ساخته است. اما بااین حال سامانه یک دستیار هوش مصنوعی است که با هدف کمک به مدیر طراحی شده و می‌تواند در تحلیل داده‌ها و ارائه هیت‌ها نقش داشته باشد و مدیر را در روند تصمیم‌گیری همراهی کند، اما تصمیم نهایی همچنان بر عهده خود مدیر است.

معاون فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت در پاسخ به «فرهیختگان»:

یک هفتادم سرانه ۷۰ میلیونی غذا خرج فرهنگ نمی‌شود

اموالفضل مظاهری

دبیر گروه دانشگاه

مسعود حبیبی، معاون فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، به مناسبت ایام دهه فجر انقلاب اسلامی روز گذشته در نشست با حضور خبرنگاران ضمن ارائه گزارشی از فعالیت فرهنگی و دانشجویی وزارت بهداشت در سال جاری، به سؤالات اصحاب رسانه پاسخ گفت. حبیبی در پاسخ به سؤال «فرهیختگان» در خصوص میزان سرانه فرهنگی دانشجویان علوم پزشکی و پیش‌بینی‌های صورت گرفته برای سال آینده گفت: «امسال برای اولین بار یک ردیف مشخص برای فعالیت‌های فرهنگی ورزشی و فوق برنامه دانشجویان داشتیم و مبلغ ۳۵۰ میلیارد تومان از محل منابع موجود پیش‌بینی شده بود که البته تا امروز تنها درصد کمی، حدود ۴۰ درصد (تا پیش از بهمن ماه) تخصیص یافته است». او در ادامه اضافه کرد: «برای سال آینده نیز از طریق وزارتخانه و سازمان برنامه و بودجه، درخواست تأمین منابع لازم برای فعالیت‌های فرهنگی، ورزشی و خدمات مشاوره دانشجویی ارائه شد که کف آن یک همت است. بااین حال در سازمان برنامه با توجه به محدودیت‌ها و انقباض منابع و نیز برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده، این درخواست به طور کامل محقق نشد. در نهایت، اختصاص مبلغ ۳۲۰ میلیارد تومان برای بودجه فرهنگی در سال ۱۴۰۵ به‌عنوان پیشنهاد دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است و امید می‌رود با همراهی نمایندگان محترم، این حوزه از منابع لازم برخوردار شود. در حال حاضر، منابع فرهنگی موجود برای دانشجویان بسیار محدود است. برای غذای هر دانشجو پیش از افزایش قیمت‌ها سالانه حدود ۷۰ میلیون تومان یارانه پرداختیم می‌کردیم، اما سرانه فرهنگی دانشجو یک هفتادم آن را هم نداریم. نیاز است تا در حوزه‌هایی مانند مهارت‌های ارتباطی، مهارت‌های ادراکی، همدلی، تاب‌آوری و ارتقای نشاط دانشجویی برنامه‌ریزی مناسبی در دانشگاه‌ها انجام شود، اما اجرای مؤثر این برنامه‌ها نیز مستلزم تأمین منابع کافی است که در حال حاضر با کمبود جدی مواجه هستیم.»

منتظر اعلام نظر پزشکی قانونی هستیم

در بخش دیگری از این نشست نیز افسانه صادقی، معاون اداره کل دانشجویی وزارت بهداشت از اجرای طرح «پنجره نو» به‌عنوان یکی از برنامه‌های کلیدی این معاونت یاد کرد و گفت: «این طرح با هدف شناسایی افکار خودکشی و بر اساس ۷ شاخص طراحی شده و برای اجرای آن ۱۱۷ تیم متخصص در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور تشکیل شده است.» صادقی در پاسخ به «فرهیختگان» در خصوص دو دانشجو درگذشته دانشگاه علوم پزشکی تهران تصریح کرد: «در مورد دو دانشجویی که فوت کرده‌اند، هنوز علت رسمی از سوی پزشکی قانونی به دانشگاه اعلام نشده و ملاک ما، اعلام نظر تخصصی پزشکی قانونی است. تا زمانی که این نظر دریافت و قطعی نشود در آمار وارد نمی‌کنیم.» او در ادامه با بیان اینکه یکی از این دو دانشجو نیز تحت نظر دفتر مشاوره دانشگاه بوده، تأکید کرد: «این فرد خدمات مشاوره‌ای دریافت می‌کرده و پرونده آن‌ام مورد بررسی قرار گرفته است. بااین حال او چنین اقدامی کرده و برای جمع‌بندی نهایی باید منتظر اعلام علت دقیق و رسمی حادثه ماند، اما در خصوص ارائه خدمات، او خدمات را دریافت می‌کرده است.»